

Uppskattad diplomat

För några veckor sedan arrangerade Riksarkivet i Helsingfors ett seminarium med anledning av publiceringen av diplomaten G.A. Gripenbergs (1890–1975) dagböcker från åren 1943–1946, då han fungerade som Finlands sändebud i Sverige. Utgivaren är ett svenskt sällskap med det ärevördiga men onekligen något snirkliga namnet Kungl. Samfundet för utgivande av handskrifter rörande Skandinaviens historia.

Dagbokstrilogin blir knappast en kioskvältare. Men för den som vill veta mer om hur landets statsledning tänkte och agerade under krigsåren är de en enastående läsning. Gripenberg var en skicklig skribent. Dessutom kryddade han gärna sina dagliga anteckningar med skarpögda, cyniska och ibland rent av självkritiska kommentarer. Det sistnämnda är man ju inte direkt bortskämd med då det gäller avdankade diplomater och politiker.

Bland seminariets anföranden bör speciellt nämnas ett inlägg av veterandiplomaten Jaakko Iloniemi (1932–), som i sin stringenta karakterisering av Gripenbergs livsverk och personlighet påminde om att adlig börd och världsvant beteende var reella tillgångar inom diplomatin ännu på 1940- och 1950-talen.

Till saken hörde att Gripenberg var avlägset släkt med Mannerheim och antagligen den person inom utrikesförvaltningen som marsken litade mest på. Detta inspirerade Iloniemi att fälla tankeväckande ord om hur erfarna och uppskattade diplomater i vissa situationer kan ha ett faktiskt inflytande på sitt lands utrikes- och säkerhetspolitik. En diplomat som äger statsledningens förtroende vågar framföra även väsentliga invändningar mot den förda politiken och eventuellt rädda landet ur många knipor.

Iloniemi jämförde radarparet Mannerheim–Gripenberg med president Kekkonen och dennes säkerhetspolitiske rådgivare Max Jakobson. Hade han varit mindre anspråkslös kunde han ha nämnt även sig själv som exempel på en dylik inflytelserik diplomat. Iloniemi ansvarade nämligen för förberedelserna för KSSE-konferensen i Helsingfors 1975, som blev höjdpunkten i Kekkonens karriär, och var Washingtonambassadör under Koivistos två första år som president.

Mannerheim höll regelbundet kontakt med Gripenberg även efter att han våren 1946 avgått som president. I början av december samma år, strax innan Gripenberg lämnade sitt uppdrag i Stockholm, övernattade Mannerheim några nätter i dennes residens i Stockholm. Mannerheim var utmattad efter en sjukhusvistelse på Karolinska men berättade öppet om en återkommande mardröm.

I den förde ryssarna honom med våld till Moskva där han sedan förde häftiga samtal om kriget med självaste Stalin. Hur slutade drömmen, frågade den nyfikne Gripenberg enligt sin dagbok: ”Mannerheim: naturligtvis såsom den alltid slutar – jag blev torterad. Och så gav han en ingående skildring av den tortyr, varför han utsatts.”

Gripenberg förteg vilken tortyr det handlade om. Så gör tydligen en uppskattad diplomat. Till och med i sina intimaste dagboksanteckningar.